

MESLEK SEÇİMİ SÜRECI VE AİLENİN ROLÜ

HAZIRLAYAN:

GİZEM AŞICI

Meslek,

Bir kimsenin hayatını kazanmak için yaptığı,

- Kuralları toplum tarafından belirlenmiş,
- Belli bir eğitimle kazanılan bilgi ve becerilere dayalı faaliyetler bütünüdür.

Meslek,

- Bireyin kendini ve yeteneklerini geliştirme, gerçekleştirme yoludur.

Meslek

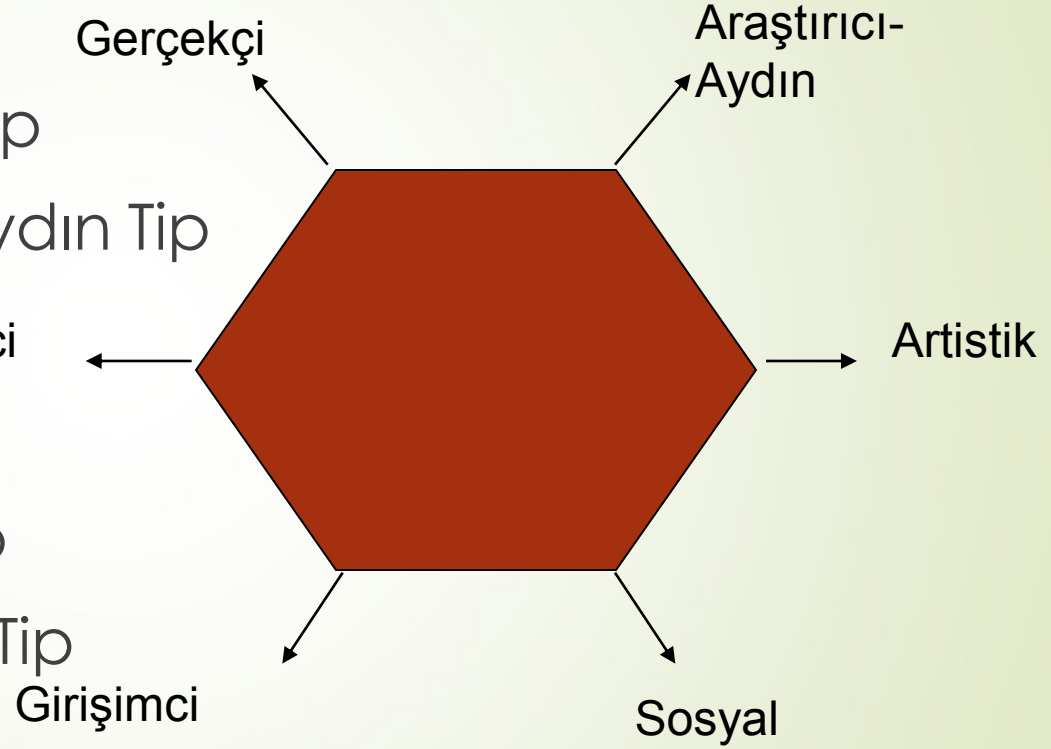
- Bireyin kişilik özelliklerini,
- İdeallerini,
- Hayat görüşünü,
- Değerlerini belirler.

HOLLAND'ın Temel Varsayımları

- Bir çok insan benzerlikleri dikkate alındığında 6 kişilik tipinden birine yerleştirilebilir.
- Bu tiplerin karşılığı altı tür çevresel model vardır. Bunlar ; Gerçekçi, Araştırmacı, Artistik, Sosyal Girişimci ve Gelenekçi tiplerdir.
- İnsanlar sahip oldukları beceri, yetenek, tutum ve değerleri kullanmalarına olanak sağlayan çevreleri ararlar.
- İnsan davranışını kişilik türü ve çevrenin özellikleri arasındaki etkileşimin sonucu belirler.

KİŞİLİK TİPLERİ

- Gerçekçi Tip
- Araştırmacı-Aydın Tip
- Artistik Tip
- Sosyal Tip
- Girişimci Tip
- Gelenekçi Tip

GERÇEKÇİ TİP

- Topluluk içinde kendini sıkılıgan olarak tanımlar.
- Dobra dobra konuşur, nezaket kurallarından sıkılır.
- Yaşamı araç-gereçlerle 'haşır-neşir' şekilde geçer.
- Somut şeyleri onarmaktan hoşlanır.
- Oturaklı ve durağan bir yapıya sahiptir.
- Parasını dikkatli harcar, insanlarla çok derin ilişki kurmaz ya da insanlarla ilgili etkinliklere çok yakın değildir.
- Gerçekçi tip-çevre en çok Aydın tip-çevre ile uyumludur.
- Bunlar elektrikle, mekanikle ilgili şeyleri tamir etmekten, teknik resim ile ilgili ders almaktan ve açık havada çalışmaktan zevk alırlar.
- Matematik yeteneği en belirgin yeteneğidir. Nesnelerin boşlukta dondurulduğu zaman alabilecekleri şekilleri zihinde canlandırabilirler.
- Matematik, geometri ve fen bilimleri dersleri ilgilerini çeker ve bu derslerde başarılıdırlar.

ARAŐTIRICI-AYDIN TİP

- Herşeyi ayrıntılı biçimde incelemeye alışmıştır. İhtiyatlı bir insandır.
- Zor karar verir; düşünce yapısı eleştirel, sorgulayıcı ve bağımsızdır. Öğrenme meraklısıdır.
- İçedönüktür. İç dünyasını incelemeye önem verir. Her işini sistemli yapmak ister; herşeyi ince eleyip sık dokur. En küçük ayrıntılara bile çok dikkat eder.
- Duygu ve düşüncelerini diğer insanlara açmaktan çok hoşlanmaz.
- Aydın tip ; özellikle fizik, kimya, biyoloji ve matematik gibi bilimlere ilgi duyarlar, bilimsel dergiler okurlar. Sayısal yetenekte başarılıdırlar.
- Aydın tipler doktorluk, eczacılık, biyologluk gibi mesleklere yönelirler

ARTİSTİK TİP

- Artistik tip en çok sosyal tipe yakındır.
- İnsanların daha zengin duygular yaşamaları için, daha özgür olmalarını arzu ederler.
- Müzik,tiyatro,edebiyat,dil ilgili ve yetenekli oldukları alanlardır.
- Edebiyatçılar,çevirmenler bu kişilik özelliklerine sahiptir.
- Düzensizdir ve düzensizliği ile insanları şaşırtır. Çok duygusaldır,nazik ve ince ruhludur. İdealisttir.
- İçinden kendisini dizginlemeden davranır; özgürlüğüne düşkündür ve geleneksel davranmayı sevmez.
- İç dünyasını anlamaya büyük önem verir.
- Sürekli orijinal olmaya çalışır.

SOSYAL TİP

- Toplum içinde sözü geçer; işbirliğine açıktır; nazik ve ince düşüncelidir. Arkadaş canlısıdır; paylaşımcı,yardımseverdir.
- İnsanların duygularına,onların mutluluklarına karşı duyarlıdır. İkna edebilir; toplum yaşamında sorumluluğa önem verir,insanlarla olmaktan hoşlanır.
- İnsanları kırmadan onlara sorumluluklarını hatırlatma becerisi gösterir.
- Sosyal tip en çok Girişimci tip-çevreye yakındır. Toplumla insanlarla ilgilenmekten,onları eğitmekten zevk alırlar.
- Sosyal bilimle ilgilenirler. Sözel yeteneğe sahiptirler. İnsanlara yardımcı olmak için çeşitli yerlerde gönüllü olarak çalışırlar.
- Bu tip insanlar öğretmen,hukukçu,politikacı, psikologluk gibi meslekleri seçebilmelidirler. Sosyal bilgiler,tarih,coğrafya gibi dersler ilgilerini çeker.

GİRİŞİMCİ TİP

- ▶ Paraya önem veren,gözüpek; hırslı, gözü yükseklerdedir. İnsanlarla tartışıp onları belirli bir konuya sevk etmekten hoşlanır.
- ▶ İnsanlarla birlikte olmaktan hoşlanır;ortamda egemen olmayı sever;enerjiktir.
- ▶ İlgi ve dikkat çekici olmaktan hoşlanır; içinden geldiği gibi davranır.
- ▶ Kendinden emindir ve konuşmayı sever.
- ▶ Girişimci tip en çok Gelenekçi tipe yakındır. İnsanlarla birlikte olmak isterler ve onların daha iyi koşullarda yaşamaları için çeşitli olanaklar sunmak isterler. Liderlik özelliğine sahiptirler. İnsanlarla etkileyici biçimde konuşabilirler.
- ▶ Ticaret ve ikna ilgileri yüksektir. Matematikten de hoşlanırlar. Düzenli olmayı severler.
- ▶ Avukatlar,satış ve pazarlamacılar,yöneticiler,işletmeciler,radyo televizyon sunucuları bu tiplere uygun özellikleri sergilerler.

GELENEKÇİ TİP

- Toplumda alışagelmış davranış biçimlerine uygun yaşamayı severler. Kurallara çok düşkündürler; boşa zaman harcamak istemez,esnek değildir.
- Gerçek duygularını anlatmaz ya da istediğini tam olarak söylemekten çekinir.
- Eşyaları düzenli tutmayı sever; ısrarlı ve sebatkardır. Sakin durgun bir yaratılışı vardır.
- Hayal gücü dardır.
- Gelenekçi tip en çok Girişimci tipe benzer.
- Bu kişiler dört işleme dayalı hesaplamalarda başarılıdırlar,büro işlerinden ve son derece düzenli olmaktan hoşlanırlar.
- Gelenekçi tipler; muhasebecilik,maliyecilik ve sekreterlik gibi mesleklerden hoşlanırlar.

MESLEK SEÇİMİ;

- Bireyin kendisine uygun olan meslekleri çeşitli yönleri ile değerlendirip,
- tercih edilen meslekler arasından,
- girme olasılığı en yüksek olana yönelmesidir.

➤ MESLEK GELİŞİM SÜRECİ;

- Bireyde çocuklukta bir meslek fikrinin oluşmaya başlamasından itibaren,
- Yetişkinlikte bir meslek sahibi oluncaya kadar geçen gelişim sürecini kapsar.
- Yani, meslek seçimi bir anda verilen bir karar değil, meslek gelişim süreci içinde biçimlenip ortaya çıkmaktadır.

Mesleki Gelişim Süreci 5 Aşamada Yaşanır(Isaacson).

- **1- Uyanış ve farkında olma: (5-12 Yaş)** Çocuk, çevredeki insanların farklı uğraşları olduğunu, çeşitli meslekler olduğunu görmeye ve anlamaya başlar.
- **2- Meslekleri keşfetme: (12-15 Yaş)** Çocuk bu dönemde kişilerin ve mesleklerin ortak ve farklı yönleri hakkında bilgi sahibi olmaya başlar.
- **3- Karar verme: (15-18 Yaş)** Genç kendisi ve meslekler hakkında edindiği bilgileri eşleştirmeye ve geleceğine ilişkin idealler oluşturmaya başlar.
- **4- Hazırlık: (18-23 Yaş)** Genç seçtiği alan, okul ve yaptığı etkinliklerle mesleğe hazırlanır.
- **5- İşe yerleşme:** Bireyin iş dünyasında yerini alarak çalışmaya başladığı dönemdir.

Meslek seçimi, bireyin hayatında verdiği en önemli kararlardan biridir, çünkü bireyin hayatının üçte biri mesleki etkinlikleri içermektedir.

Peki, seçilen meslek bireyin yaşamında ne gibi etkilerde bulunacaktır?

- Bireyin yaşamı boyunca devamlı bir iş sahibi olup olamayacağını tayin edecektir.
- Yaşamı boyunca başarılı veya başarısız bir kişi olmasında önemli bir rol oynayacaktır.
- Sürekli etkileşimde bulunacağı bireylerin çeşidini ve eş seçimini etkileyecektir.
- Hayatı boyunca yaşayacağı çevre veya çevrelerin özelliğini ve yerini tayin edecektir.
- Ailesinin kazanç şeklini ve düzeyini ve geçim tarzını belirleyecektir. İşinden zevk alılamayacağını, bunun sonucunda sorumluluk sahibi bir insan olup olamayacağını tayin edecektir.

MESLEĞE YÖNELME

İLGİLER

- Bir kimse herhangi bir zorlama olmadığı,
- Kendisine bir ödül vaad edilmediği halde
- Kendiliğinden bazı faaliyetlere girişiyor ve
- Bundan doyum sağlıyorsa bu kimsenin o faaliyete karşı ilgisinin olduğu söylenebilir.
- Bireyin seçme özgürlüğü olduğu durumlarda gerçek ilgiyi saptama olasılığı daha yüksektir.
- Bir kimse önünde çeşitli faaliyet imkanları olduğu halde hep belli bir faaliyet türüne yöneliyorsa o faaliyete alanına ilgisi var demektir.

Bir kimsenin ilgi duyduğu faaliyet alanı genellikle onun yetenekli olduğu bir alandır.

- İnsan ancak yetenekli olduğu alanda başarılı çalışmalar yapabilir.
- İlgi bir bakıma yetenekleri kullanmaktan ve onları geliştirmekten duyulan zevktir.
- Meslek psikologları çok çeşitli ilgi alanları tanımlamışlardır.

Başlıca İlgil Alanları

- Temel Bilimler İlgisi
- Sosyal Bilimler İlgisi
- Canlı Varlık İlgisi
- Mekanik İlgisi
- İkna İlgisi
- Ticaret İlgisi
- İş Ayrıntıları İlgisi
- Edebiyat İlgisi
- Güzel Sanatlar İlgisi
- Müzik İlgisi
- Sosyal Yardım İlgisi

YETENEKLER

Yetenek; öğrenme gücü, belli bir eğitimden yararlanabilme gücü olarak tanımlanabilir.

Yapılan işlerin karmaşıklık düzeyi arttıkça gerektirdiği yetenek düzeyi de artar. Örneğin, ilkokulda başarılı olabilmek için orta düzeyde bir genel akademik yetenek yeterli olabilirken, ortaokulda ya da lisede başarılı olabilmek için daha üst düzeyde yetenek gereklidir.

Yeteneklerin düzey boyutunun dışında bir de alan boyutu söz konusudur. Yeteneğin alan boyutu yetenek çeşitliliğini gösterir.

Genel öğrenme gücü ya da genel yetenek yanında pek çok özel yetenekler de vardır.

Bir kimse kelimelerle ifade edilen kavramları kolaylıkla öğrenebilir ve bu onları kullanıma akıl yürütebilirken bir başkası sayılarla ilgili kavramları anlama ve akıl yürütmede başarılı olabilirken bazıları da birkaç alanda başarılı olabilmektedir.

Bir kimsenin bir alandaki yeteneğinin yani öğrenme gücünün tanınmasının en kolay ve bilinen yolu o güne kadar o alanda yaptığı çalışmalarda elde ettiği başarıya bakmasıdır.

Başlıca Yetenek Alanları

Genel akademik yetenek, sözel yetenek, sayısal yetenek ve şekil-uzay ilişkileri yeteneği olmak üzere üç tür yeteneği içeren bir kavramdır.

Her yükseköğretim programındaki başarıda bu üç yetenek de gerekli olmakla birlikte bazı programlardaki başarıda bunlardan biri veya ikisi daha fazla rol oynamaktadır.

DEĞERLER

Bir kimsenin "Ben ne için çalışıyorum"
"Mesleğimden, hayattan ne bekliyorum" gibi
sorulara verdiği cevaplar o kişinin meslek
değerini yansıtır.

Bu cevaplar "Yeteneklerimi geliştirmek için",
"Sevdiğim faaliyetleri yapıp mutlu olmak için",
ya da "Çok para kazanıp zengin olmak için" ...
vb olabilir.

Değerlerini yakından tanıyan bir kimse, bunlara
uygun iş ve pozisyonları kolaylıkla bulabileceği
mesleklere yönelebilir ve eğitimi sırasında
kendini o pozisyonların gereklerine göre
yetiştirebilir.

Başlıca Değer Alanları

- Yeteneği Kullanma
- Yaratıcılık
- Yarışma
- İşbirliği
- Deđişiklik
- Düzenli Yaşam
- Liderlik
- Kazanç
- Ün Sahibi Olma

1. Kendinizle ilgili bilgi sahibi olmalısınız:

- Hangi konulara ilgi duyuyorsunuz?
- Hangi konularda yetenekli olduğunuzu düşünüyorsunuz?
- Kişilik özelliklerinizi biliyor musunuz? (Örneğin, liderlik özelliğine sahip olduğunuzu düşünen bir kişi, ilerleme olanakları olmayan bir meslek seçtiğinde mutsuz olabilecektir.)
- Yaşamdan beklentileriniz neler?
- Yaşamda en çok nelere öncelik ve önem veriyorsunuz? Para kazanma, ün sahibi olma gibi.
- Fiziksel özellikleriniz seçmeyi düşündüğünüz mesleğe uygun mu? (Örneğin, pilotluk eğitimi almak isteyen bireylerin görme kusuru olmaması gereklidir.)

2. Seçmeyi düşündüğünüz meslek konusunda bilgi sahibi olmalısınız:

- Mesleğin gerektirdiği özellikler nelerdir, meslek hangi yetenekleri, ilgileri, kişilik özelliklerini, fiziksel özellikleri gerektirmektedir?
- Meslekte yapılan işler nelerdir?
- Mesleğin çalışma ortamı nasıldır?
- Mesleğin kazanç durumu nedir?
- Önümüzdeki on yıl içinde mesleğin ülkemizdeki durumu nasıl olacaktır?
- Meslekte yükselme olanakları nasıldır?
- Meslekte kadın/erkek çalışan oranı nasıldır?
- Meslek, staj, zorunlu hizmet gibi çalışmalarını gerektirmekte midir?

3. Sizi, seçtiğiniz mesleğe hazırlayan yüksek öğretim kurumları hakkında bilgi sahibi olmalısınız:

- Hangi yüksek öğretim kurumları, seçilen mesleğe eleman yetiştirmektedir?
- Seçilen yüksek öğretim kurumu yılda kaç öğrenci almaktadır?
- Daha önceki yılların taban-tavan puanları nelerdir?
- Seçilen yüksek öğretim kurumu hangi puan türünde öğrenci almaktadır?
- Öğrenim süresi kaç yıldır?
- Özel bir ödeme gerektiriyor mu, bu ödemeleri karşılayabilecek misiniz?
- Yüksek öğretim kurumunun bulunduğu yer ve sunduğu olanaklar öğrenci için yeterli mi?

4. İçinde bulunduğunuz ortađđretim sistemi ve Öğrenci Seçme ve Yerleřtirme Sınavı hakkında bilgi sahibi olmalısınız:

- Lisede sınıf geçme, bölüm seçme nasıl olmaktadır?
- Lise 1. sınıftan itibaren görölen dersler(Matematik , Fizik Yabancı Dil, Kimya , Edebiyat, Türkçe gibi) YKS puanınızı, dolayısıyla seçmeyi düşündüğünüz yüksek öğretim kurumu bölümüne girişinizi nasıl etkilemektedir?
- Bulduğunuz lisenin başarısının (Ağırlıklı ortađđretim başarı puanı) YKS puanınıza etkisi nedir?
- Sınavdan sonra, tercih sıralamanız neye göre, nasıl yapılmalıdır?